

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ І ЕКОЛОГІЇ
ТА ЕКОНОМІЧНОЇ І ЕКОЛОГІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ
ЗА УМОВ НЕСТАБІЛЬНОСТІ СВІТОВОЇ
ЕКОНОМІКИ**

(Матеріали доповідей Всеукраїнської
науково-практичної конференції,
м. Вінниця
27 квітня 2009 року)

УНІВЕРСУМ-Вінниця
2009

освіти, професійної підготовки, практичного досвіду (з використанням при цьому своїх природних здібностей) і завдяки яким вона може надавати цінні послуги іншим людям;

- на мікрорівні культурний капітал являє собою сукупну кваліфікацію та продуктивні здібності всіх працівників підприємства, а також здобутки підприємства у справі ефективної організації праці (включно з її мотивацією), розвитку персоналу, формування іміджу і ділової репутації;

- на мезо/макрорівнях культурний капітал включає накопичені вкладення регіону/країни в такі характеристики населення, як рівень освіти, професійної підготовки та компетентності, здоров'я, моральності, предметних цінностей тощо.

Всі існуючі форми капіталу можуть в тій чи іншій мірі конвертуватися в інші види капіталу. Зокрема, культурний капітал сприяє ефективнішому використанню економічних ресурсів та максимізації прибутку.

Виходячи з вищевикладеного, пропонуємо принципову модель формування, конвертації та практичної реалізації культурного капіталу на рівні підприємства. Не претендуючи на повний перелік і конкретизацію складових формування культурного капіталу, все ж визначимо основні з них: освіта і професійна підготовка персоналу, формування практичних навиків, знань і вміння, покращення соціально-психологічного клімату в колективі, управління якістю, підвищення іміджу і ділової репутації тощо. Такі витрати в сукупності забезпечать ефект синергії і одержання додаткового прибутку, що в результаті сприятиме формуванню гудвілу і збільшення вартості підприємства як цілісного майнового комплексу.

ВИСНОВКИ

Отже, з розвитком суспільства зростає значення нематеріальних факторів виробництва, в тому числі культурного капіталу. Поняття культурний капітал має міждисциплінарний характер і може бути визначений як на особистісному, мікро- та макрорівні. Конвертація культурного капіталу є його невід'ємною ознакою і визначає цінність даного типу капіталу в економічному розвитку підприємства і суспільства загалом.

1. Бурдые П. Формы капитала // Экономическая социология. – Том 3. – 2002. – №5. – С.60–74.
2. Радіонова І. Економічне зростання з участю людського капіталу // Економіка України. – 2009. – № 1. – С. 19–30.
3. Биченко Ю. Культурний капітал // Человеческие ресурсы. – 2001. – № 2. – С.26–32.
4. Горбунова Н.В. Социально-экономические закономерности и тенденции развития культурного капитала. Автореф. дис. докт.соц.наук: 22.00.03.– Саратов, 2006. – 39 с.

ЗМІСТ

<i>Мороз О.В., Карачина Н.П.</i>	3
До питання методології аналізу функціональних аспектів при формуванні моделі ефективності сучасного підприємства	
<i>Небава М.І.</i>	8
Глобальні індикатори сталого економічного, соціального і екологічного конкурентоспроможного розвитку	
<i>Мокін В.Б., Горячев Г.В., Боцула М.П.</i>	13
Екологічний контроль на підприємстві як засіб підвищення якості виробництва та його економічної ефективності	
<i>Сметанюк О.А., Свентух О.А.</i>	18
До питання ідентифікації організаційної динаміки в системі управління підприємством	
<i>Ганзієнко Н.І.</i>	23
Ефективність поведінкових моделей підприємств України за умов кризи світової економіки	
<i>Козловський В.О., Причена І.В.</i>	26
Сучасні проблеми формування та розвитку інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств	
<i>Сердюк Т.В., Францишина С.Ю.</i>	30
Фактор контролю у системі стимулювання енергозбереження	
<i>Несен Л.М., Богачук Ю.І., Борисенко В.Г.</i>	33
Активізація дифузії технологічних інновацій шляхом залучення іноземних інвестицій в регіон	
<i>Шварц І.В.</i>	38
Перспектива розвитку антикризового потенціалу машинобудівних підприємств	
<i>Благодир Л. М., Гуменюк А.Л.</i>	41
Аналіз основних концепцій оцінювання ефективності функціонування підприємства	
<i>Бабур Л.Г., Сердюк А.В.</i>	44
Розвиток ринкових відносин у будівельному секторі як засіб підвищення доступності житла	
<i>Рузакова Г.Г.</i>	47
Інфляційні процеси в системі макроекономічної нестабільності	
<i>Романець І.В., Філатова Л.С.</i>	50
Інструменти побудови ефективної збутової стратегії	
<i>Коваль Н.О.</i>	53
Сучасні підходи використання трудового потенціалу в контексті інноваційного розвитку підприємств	
<i>Єніфанова І.Ю.</i>	56
Перспективи формування інвестиційних ресурсів промисловими підприємствами Вінниччини	

ФАКТОР КОНТРОЛЮ У СИСТЕМІ СТИМУЛЮВАННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

*К.е.н., доц. Т.В. Сердюк, асистент С.Ю. Францишина
Інститут будівництва, теплоенергетики та газопостачання,
Вінницького національного технічного університету*

Важлива роль у здійсненні ефективної політики енергозбереження як в країні в цілому, так і на кожному підприємстві зокрема належить функції контролю. У сфері енергозбереження функції контролю покладені на Державну інспекцію з енергозбереження (ДІЕЗ), територіальні управління якої наявні в кожній області. Законодавче забезпечення регулюється постановою Кабінету Міністрів України «Про організацію державного контролю за ефективним (раціональним) використанням паливно-енергетичних ресурсів» № 935 від 22 жовтня 2008 року [1]. Кожне територіальне управління Державної інспекції з енергозбереження у своїй діяльності керується цією постановою, що визначає порядок здійснення державного контролю за ефективним (раціональним) використанням паливно-енергетичних ресурсів та критерії, за якими визначається ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері енергоефективності та енергозбереження.

Процедура проведення Державною інспекцією з енергозбереження та її територіальними органами управління перевірки щодо ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів та усунення фактів їх нерационального використання на підприємствах, в установах та організаціях передбачає здійснення планових та позапланових перевірок.

Планова перевірка стану ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів проводиться Інспекцією та її територіальними органами згідно з річним планом-графіком, зазвичай один раз на рік, про що підприємство заздалегідь повідомляють у письмовій формі. Результати перевірки оформляються актом, а у разі виявлення факту неефективного використання паливно-енергетичних ресурсів видається припис.

Виконуючи контрольні, наглядові та ревізійні функції щодо забезпечення пріоритетності вимог енергозбереження у процесі господарської діяльності, територіальні управління ДІЕЗ постійно проводять комплексні перевірки підприємств, установ, організацій області.

В результаті аналізу та вивчення певної сукупності актів за результатами перевірок цукрових заводів у Вінницькій області виявлено, що кожна планова перевірка стану енергозбереження на таких підприємствах завершувалась складанням приписів, що свідчить про факти нерационального споживання паливно-енергетичних ресурсів.

Важливою умовою ефективності енергозберігаючих заходів є загальна для всіх єдина методика оцінки зекономлених (чи перевитрачених) енергетичних

ресурсів у процесі суспільного виробництва. Традиційна методика нормування ПЕР базувалась на розробці норм витрат енергоносіїв для виконання кожної технологічної операції, для кожного виду устаткування і для кожного цеху, що входить до складу підприємства.

Відповідно до «Основних положень з нормування питомих витрат ПЕР у суспільному виробництві» затверджених наказом Державного комітету з енергозбереження (ДКЕЗ) норми витрат ПЕР визначаються як наскрізні показники. Наскрізна норма витрат ПЕР – це показник витрат палива, покупних теплової та електричної енергії, витрачених на одиницю товарної продукції протягом повного технологічного циклу виробництва в основних та допоміжних цехах і службах. Питомі технологічні норми витрат палива та енергії повинні погоджуватись з відповідними керівними органами.

Нормування питомих витрат ПЕР здійснюється також у відповідності із постановою Кабінету Міністрів України №786 від 15.07.1997 року, згідно якої на кожному підприємстві залежно від галузі та сфери виробництва повинні бути розраховані та діяти норми питомих витрат ПЕР, попередньо погоджені з Національним агентством України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (НАЕР).

Виходячи з того, що процес енергозбереження повинен мати всеохоплюючий характер, а обсяги споживання паливно-енергетичних ресурсів мати тенденцію до щорічного скорочення, тому і нормативні значення питомих витрат на підприємствах теж мають знижуватись. Проте на досліджуваних підприємствах цукрового виробництва така тенденція не простежується (табл. 1)[2].

Таблиця 1
Динаміка нормативних та фактичних обсягів споживання ПЕР на
виробництво основних видів продукції за 2004 -2008 роки

Види ПЕР	2004		2005		2006		2007		2008	
	норма	факт	норма	факт	норма	факт	норма	факт	норма	факт
Природний газ, кг у.п./м ³	187,0	187,0	187,6	187,6	199,3	199,3	173,9	173,9	173,9	173,9
Електроенергія, кг у.п./кВтгод	173,0	173,0	173,0	173,0	173,0	173,0	172,9	172,9	172,8	172,8
Теплоенергія, кг у.п./Гкал	172,0	172,0	172,0	172,0	172,0	172,0	171,9	171,9	171,8	171,8

За досліджуваний період спостерігається незначне зниження нормативних значень обсягів споживання основних видів ПЕР, цікавим також залишається той факт, що фактичні обсяги споживання енергоресурсів на підприємстві абсолютно однакові із нормативними. В процесі розвитку підприємства, удосконалення технологічних процесів, впровадження енергозберігаючих заходів енергетична складова в собівартості продукції зменшується внаслідок зменшення обсягів використання ПЕР на виробництво продукції. Однак на даному підприємстві частка палива та енергії в собівартості основної продукції у 2005 році складала 9,3%, а у 2008 році – 26,8% [2,3].

В результаті аналізу виробничої діяльності підприємств цукрової промисловості Вінницької області, можна стверджувати про відсутність активної енергозберігаючої політики, недостатню активність підприємств у зниженні показників енергоємності. Тобто, проголошена державою активна енергозберігаюча політика не була втілена в життя, про що свідчить ситуація на регіональному та місцевому рівнях.

ВИСНОВКИ

Система нормування паливно-енергетичних ресурсів є недостатньо чіткою та прозорою, не направлена на поетапне зниження рівня енергоємності на підприємствах. Внаслідок цього, неможливим є застосування системи економічного стимулювання, матеріального заохочення окремих працівників та виробничих груп, що в свою чергу призводить до зниження творчої та раціоналізаторської активності виробничого персоналу на підприємстві.

Підвищення цін на енергетичні ресурси, що стрімко зростали останнім часом, уже могло стати вагомим фактором зниження енергоємності і як наслідок скорочення витрат на їх придбання.

Отже, причинами недостатньої активності місцевих підприємств у реалізації політики енергозбереження слід зазначити: недоліки системи нормування витрачання енергоресурсів та як наслідок відповідної системи контролю, відсутність чіткої тарифної політики, яка дозволяла би підприємствам одержувати ресурси за цінами, відповідними досягненням підприємства у сфері енергозбереження, відсутність економічних механізмів стимулювання (податкові пільги, пільгове кредитування, державне фінансування тощо), обмеженість фінансових ресурсів підприємств внаслідок фінансової кризи та інші причини. Регіональна програма енергозбереження хоча і розроблена у 1997 році, дієвим документом абсолютно не стала, адже не містить ніяких конкретних планових показників та відповідальність за її невиконання, неможливо навіть оцінити, в якому ступені вона реалізовується. Це є свідченням недостатньої уваги місцевої влади до питань енергозбереження.

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про організацію державного контролю за ефективним (раціональним) використанням паливно-енергетичних ресурсів» №935 від 22 жовтня 2008 року. – www.zakon.rada.gov.ua

2. Акти комплексної перевірки використання паливно-енергетичних ресурсів / Звіти Державної інспекції з енергозбереження у Вінницькій області

3. «Про затвердження Основних положень з нормування питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів у суспільному виробництві» наказ Державного комітету України з енергозбереження №112 від 22.10.2002 року. – www.naer.com.ua – Офіційний сайт Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (НАЕР).

УДК 330.341.1

АКТИВІЗАЦІЯ ДИФУЗІЇ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В РЕГІОН

К.т.н., доц. Л.М. Несен, Ю.І. Богачук, В.Г. Борисенко
Інститут менеджменту і екології та економічної і екологічної кібернетики
Вінницького національного технічного університету

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є суттєвим фактором забезпечення міжнародного обміну в технологічній, торгівельній, науковій, освітній, культурній, законотворчій сферах. Без сумніву, вони є «катализатором господарського розвитку» [1, с.7] і «становлять інтегральну частину економік, які глобалізуються» [2, с.124].

Однак, існують діаметрально протилежні точки зору на суть і значення іноземних інвестицій. З одного боку, прослідковується тенденція до їх «канонізації» як фактора економічного розвитку, становлення демократичного суспільства, досягнення соціальних стандартів західноєвропейських країн і підвищення ролі України на міжнародній арені. З іншого – іноземні інвестиції розглядаються виключно у контексті поглинання внутрішнього ринку західним капіталом як інструмент перерозподілу світового багатства на користь розвинених держав, шляхом виснаження трудових, природних та інтелектуальних ресурсів решти світу [3, с.7].

З. Патора-Висоцька та Д. Книш на основі широкого аналізу та узагальнення досліджень зарубіжних авторів прийшли до висновку про гетерогенність впливу ПІІ. Зокрема, автори акцентують увагу на такому чинникові, як ризик перенавантаження (the risk of crowding out). Теорія вирізняє явище перенавантаження як таке, що зумовлює як позитивні, так і негативні наслідки в оточенні. Головна умова, щоб «crowding out» мало позитивні наслідки, міститься у специфіці оточення. Якщо локальні фірми є слабкими і нездатними до проконкурентних дій, заміна їх іноземними суб'єктами позитивно відображається у загальному зростанні ефективності на ринку. Своєю чергою, ризик виникає тоді, коли потенційно ефективні локальні фірми не можуть використовувати силу впливу ПІІ, яка підвищує конкурентоспроможність. Це явище поєднується тоді із надто високим насиченням ринку продуктами/ послугами іноземних фірм. Потенційно ефективні локальні фірми не зможуть у таких умовах опанувати і використовувати знання, які надходять із капіталом. Іноземні підприємства, своєю чергою, маючи вільний доступ до чинників виробництва і фінансових засобів, блокують локальним фірмам можливості розвитку. Сутність ризику можна було б доповнити твердженням, що навіть в умовах все більшого ступеня концентрації ринку існує така точка, до якої зростання рівня насичення є чинником, що позитивно формує конкурентоспроможність локальних фірм. Лише перевищення цієї точки виявляється для них негативним [2, с.126].